
Der brænder en Ild

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Der brænder en Ild	4
Metadata om værket	4
Titel	5
1. Akt: I	5

Der brænder en Ild

Kilde Indskrivning af sufflørbog, som findes på Det kgl. Bibliotek, Dramatisk Bibliotek.

Indledning

Fra skolestile vides det, at en af Munks store ungdomshelte var den franske statsmand og kardinal, Armand Jean du Plessis Richelieu (1585-1642). Munks interesse for kardinalen synes således, at være af universel karakter, og der kan heller ikke umiddelbart peges på nogen konkret historisk begrundelse for, at han skrev skuespillet *Kardinalen og Kongen* i 1929. Gerda Christophersen-Tournéen opførte i efteråret 1942 – sammen med enakterne *Døden* og *Den Kærlighed* (her benævnt *Den Kærlighed 2*) – en let omarbejdet første akt under titlen *Der brænder en Ild*, men skuespillet er aldrig blevet opført i sin helhed. Skuespilleren Poul Reumert, til hvem Munk i 1939 havde sendt en omskrevet version af dramaet, fremførte det for første gang ved en oplæsningsaften i maj 1945.

I *Der brænder en Ild* møder læseren Richelieu, mens han endnu var biskop i Luçon. Hans videre udvikling – især udnævnelsen til Ludvig 13.s førsteminister og de følgende 18 års enorme magtindflydelse – er udeladt og overladt til læserens historiske viden. *Der brænder en Ild* fokuserer på én hændelse en kold snevejrsaften, der er med til at igangsætte Richelieus politiske karriere og livsbane – et liv dedikeret til ét mål, ét kald: At styrke kongens og Frankrigs magt, mens alt andet tilsidesættes eller ofres, selv kærligheden.

I modsætning til *Kardinalen og Kongen*, hvor man følger rådgivernes magt- og intrigespil i hoffets korridorer og skjulte kabinetter, fremstår enakteren *Der brænder en Ild* som et koncentreret blik på livskaldets betydning og de medfølgende fravalg.

Der brænder en Ild

Der brænder en Ild

1. Akt: I

I Lucons¹ forfaldne Bispegaard gaar den nye Biskop Armand Jean du Plessis de Richelieu² op og ned op og ned. Over de paa et Bord opstablede til dels opslaaede Bøger blafrer et Par Kærter³, over et andet Bords Papirer oser en Olielampe. Sne slaar mod Ruderne. Han standser foran et mægtigt Landkort, lader Fingeren følge Grænser og Floder, kradser Tal og Ord ned, læser hist og her, klemmer begge Hænder om Panden og stønner højt, standser omsider foran en gammel højrygget Stol, Stuens fast⁴ eneste værdifulde Bohave, han hysser ad en Rotte, nærmer sig Stolen med fuldendt Anstand, og bøjer sig dybt og værdigt for den.

- (1) Marcel: (*træder ind med Brænde*) Brændet er ikke ordentligt tørt, Herr Armand.
- (2) Richelieu: Ikke forstyrre mig nu. Jeg er i Audiens hos Enkedronningen⁵.
- (3) Marcel: Narrestreger.
- (4) Richelieu: Narrestreger! Vi maa vel øve os, saa vi kan det, naar vi kommer der engang.
- (5) Marcel: Der kommer I aldrig.
- (6) Richelieu: Ud med ham
- (7) Marcel: (*ud*)
- (8) Richelieu: (*med et uendeligt ærbødigt og dog en Kende beskyttende Smil*) Deres Majestæt har igen set klart og ret, hvor vi andre har famlet i Taage. Nu, det er ikke min Opgave at udtænke Planerne, thi da var jeg ikke den Post voksen, Deres Naade har betroet mig; men at udføre de Planer, De har udtænkt, har De kaldet mig til — et

¹Lucons: Dette franske stednavn skal egentlig skrives "Luçon", som det også skrives i "Kardinalen og Kongen". Men i den foreliggende kildetekst fra sufflørbogen er der skrevet "Lucon", da man har brugt en dansk skrivemaskine.

²Richelieu: Armand Jean du Plessis Richelieu (1585-1642), fransk statsmand og kardinal, som afbrød sin militæruddannelse for at overtage sin broders bispesæde i Luçon (i den vestlige del af det centrale Frankrig), men de teologiske studier blev hurtigt erstattet af en anden og mere glødende interesse: politik. Under støtte af bl.a. enkedronning Maria Medici gjorde Richelieu lynkarriere og blev i 1616 medlem af statsrådet, i 1622 kardinal og i 1624 Ludvig 13.s førsteminister. Richelieu havde ét mål: At styrke kongens og Frankrigs magt, hvilket han søgte opfyldt med stålvilje og jernhånd bl.a. ved indenrigs-centralisering og udenrigs-krigsførelse. [DSD & BOE]

³Kærter: "Kærte" eller "kerte". Betegner oftest et stort vokslæs. [ODS]

⁴fast: Fra tysk for "næsten", "omtrent". [ODS]

⁵Enkedronningen: Marie de Médicis (1573-1642) - datter af Francesco 1. Medici af Toscana, gift med Henrik 4., som døde i 1610. Maria var derefter enkedronning og regent for sønnen Ludvig 13., der syv år senere fjernede hende fra tronen og lod hendes rådgiver, Concino, dræbe. Maria forsøgte uden held et kup mod sønnen og førsteminister Richelieus antispaniske politiske ledelse og måtte i 1631 flygte til udlandet. [DSD]

Dagværk⁶, der er min Stolthed, mit Liv. (*Han kysser en imaginær Haand og iler mod Døren, men kaldes tilbage af "Stolen"*) Naadige Frue? Min Mening om Marchallen, om Storministeren? Min helt oprigtige Mening? De gør mig svimmel af Lykke ved at vise mig en saadan Fortrolighed. Ja, min Mening er den, at denne Mand, som De og De alene har løftet op fra at være en ukendt, et Intet, en blot og bar Eventyrer — for det var han jo da — (*han giver nøje Agt paa Stolens Minespil under disse Ord*) til nu at være Frankrigs mægtige Minister, at han er det storladne Bevis for Deres Majestæts politiske Overblik, paa en Marie af Medicis træfsikre Instinkt for at finde Dueligheden, hvor ingen andre vilde anet, den var — — At Folket hader ham nu? Folket hader altid sine Velgørere. Det beviser kun eller behøver dog kun at bevise — — Min alleroprigtigste Mening? Min Dronning, De gennemskuer mig, og De har Ret; jeg mener, som De mener: Marchallen af Ancre⁷ er en Bygning, De alene har opført — fra Grunden af, til den stod som et Pragtpalads, Frankrig til Pryd og Gavn. Nu har Indbildskhed, Selvforblændelse rystet ham som et Jordskælv, saa Bygningen slaar Revner fra Syld⁸ til Taarn. Ja, det er paa Tide at flytte ud, at forlade den. Det samme Geni, De viste ved at finde ham og løfte ham, kan De nu vise ved rettidigt at slippe ham: giv det Kabinet jeg tilhører, Afsked, lad ham gaa tilbage til sit Fædreland Italien og mig til mit Bispesæde i Lucon igen. Deres overlegne Omtanke, Deres — Deres pletskydende Instinkt vil vide, som altid før, igen at vælge Dem de Rigtige til at udføre Deres Ideer. — Hvem? Mig? Mig som Førsteminister! Min Dronning, Dronning Marie af Medici, indtil min sidste Blodsdraabe vil jeg jeg ofre Dem mm — mit Aandedræt, til det standser er Deres. — Marcel!

(9) Marcel: (*kommer ind*)

(10) Richelieu: Marcel, Kan du ikke stoppe de Huller i Kaminen? Her er jo knap til at aande for Røg.

(11) Marcel: Jeg har prøvet det før, men saa kan ikke Fanden selv faa den til at brænde. Herr Armand skulde gaa hen og sove!

(12) Richelieu: Sove, naar Smaadjævlene herinde vil hamre min Pande til Spaaner.

(13) Marcel: Deres Far led ogsaa saa rent fordjævlet af Hovedbesvær, især naar han turede rundt med Kong Henrik⁹. Men ved De, hvad Storprofossen altid gjorde, naar han ikke kunde sove om Natten?

(14) Richelieu: Maa jeg saa være fri Marcel.

(15) Marcel: Jamen det kan nu ikke nytte noget, hvad enten vi saa er Biskopper eller hvad i al Verdens Landsens vi er: Kvinder er nu engang skabt for os Mennesker,

⁶Dagværk: I egentlig betydning: Det arbejde der udføres i løbet af en dag, men i denne sammenhæng: "livsværk". [ODS]

⁷Marchallen af Ancre: Maries rådgiver Concino Concini (1575-1617) og Frankrigs reelle regent, som blev arresteret og dræbt på Ludvig 13.s ordre. Concino blev Markis i 1610 og Marskal i 1613. [DSD]

⁸Syld: Betegner egentligt et vandret tømmerstykke, der i en bindingsværks- eller stavbygning tjener til underlag. Her bruges ordet sandsynligvis i bredere forstand som "fundament". [ODS]

⁹Kong Henrik: Richelieus fader, François du Plessis, var en ledende embedsmand og overdommer ("grand provost") under Henrik 4. [BOE]

Herr Armand. Og for et ungt Blod som Dem — De vilde glemme den Hovedpine, tro De mig, den vilde kanske helt fortage sig. Tror De Ærkebisper og Kardinaler har Hovedpine? Hø! — Vorherre ved, selv den hellige Fader i Rom? De siger jo da, han bliver lavet af Kardinalerne.

(16) Bispen: Skaf mig nogle flere Kærter tændt, Marcel, og saa maa du gaa til Ro.

(17) Marcel: Gaa til Ro? Som om jeg nogen eneste Aften er gaaet til Ro, som De kalder det, førend De er i Seng. Det ved Herr Armand vel nok. — Fler Kærter tændt! Tja, det er godt nok; men vi har ikke mer end ti Kærter, og ifølge Budgettet, som De selv har lagt, maa vi ikke købe før Veronicas Dag¹⁰,

(18) Bispen: Jeg duer ikke til at lægge Budgetter, Marcel.

(19) Marcel: Jo, jo, jo, jo, det er De god nok til. Men De duer Fanden ikke til at overholde dem.

(20) Bispen: Din Mund, Marcel.

(21) Marcel: Aah, om Forladelse! Men det er nu ikke saa nemt: nu har jeg bandet alle de Aar, Herren var Barn. Saa er det ikke til at holde op fordi Herren gik hen og blev Biskop, samme Dag han blev voksen¹¹.

(22) Bispen: Ja, ja, det er godt. Du kan gaa, Marcel. — Du har vel ikke hørt noget til, hvornaar Pater Joseph¹² ventes hjem?

(23) Marcel: Han er da kommen i Eftermiddag.

(24) Bispen: Hvad siger du? Er han kommen? Og det er ikke meldt mig? Han har ikke været her? Og du staar der og snakker en Evighed og fortæller mig ikke det! Lad straks gaa Bud — skønt — hvorfor er han ikke — nej — gaa kun, Marcel. Vi vil vente til han kommer af sig selv.

(25) Marcel: Saa venter vi.

(26) Bispen: Hvad er det for en Lyd?

(27) Marcel: Ingenting — ja, altsaa, det vil sige, det er en Mor til ham, der skal have Halsbaand paa i Aften og til Vejrs for at kigge Stjerner. Hun vil absolut ind til Dem, men jeg har sagt: kun over mit Lig.

(28) Bispen: Luk hende bare ind.

(29) Marcel: Her? Et lusebeskidt gammelt Kvindemenneske! Nej saa min Salighed.

(30) Bispen: Er hun Mor til ham, der stjal Kapunerne¹³ fra Klosteret?

¹⁰*Veronicas Dag*: Den 4. februar, opkaldt efter Veronica, der i følge traditionen fulgte Jesus, da han bar korset til Golgatha. Hun tørrede sveden af hans pande, og på klædet blev hans ansigtstræk siddende, jf. "Veronicas slør". [BOE]

¹¹*blev Biskop, samme Dag han blev voksen*: Richelieu blev d. 17. april 1607 indsat af paven som præst i Luçon, kun 22 år gammel. [BOE]

¹²*Pater Joseph*: François-Joseph le Clerc du Tremblay (1577-1638), fransk mystiker og kapuciner munk (en streng gren af Franciskanerordenen), som i 1611 blev Richelieus sekretær og højrehånd. Fader Joseph fik tilnavnet "Den grå Eminence", mens Herren, Richelieu, kaldtes "Den Røde Eminence". [BOE]

¹³*Kapunerne*: Ordet betegner en ung hane, der er blevet kastreret, for at den kan blive federe og dens kød finere og mere velsmagende. [ODS]

- (31) Marcel: Ja, det er jo det jeg siger.
- (32) Bispen: Luk hende saa bare ind til mig.
- (33) Marcel: Ind? Nej, saa Fanden om jeg vil!
- (34) Bispen: Hvad tror du Jesus vilde gøre, hvis han stod her og vidste, der stod en fortvivlet gammel Kvinde paa Trappestenen herudenfor i Sneen (*Han raaber ud*)
Luk Konen derude ind!
- (35) Marcel: Hvad Jesus vilde gøre, det ved jeg ikke; han var Guds Søn og kunde tillade sig friheder. Men jeg ved, hvad man skylder sin Stilling, naar man er bleven Biskop. — Sagen er, De blev det for ung. (*ud*)
- (36) Bispen: (*raaber efter ham.*) Send Bud til Klostret, at Abbeden¹⁴ kommer her straks (*Kaster sig i Stolen med Hænderne spændt for Øjnene, ser omsider op og opdager Konen, som imens er listet ind.*) Hvad vil du mig? Loven byder, at den der stjæler skal hænges; Loven er hellig. Hvad vil du saa mig? At jeg Bispen skal vanhellige loven — som din Søn har vanhelliget den.
- (37) Konen: Barmhjertighed, Barmhjertighed, for Kristi Skyld.
- (38) Bispen: For Kristi Skyld, nej — er jeg barmhjertig, er jeg det for den hellige Jomfrus Skyld. Det gør en Forskel ikke sandt. Du er altsaa Hugenot¹⁵, en Kætterske. Og du vover at komme til mig, en Biskop i den hellige Kirke, for at faa mig til at bryde Loven for en vantro Forbryders Skyld.
- (39) Konen: Streng Herre —
- (40) Bispen: Er du ikke Hugenot?
- (41) Konen: Jo, jeg er.
- (42) Bispen: Sig mig! Er du villig til at blive en rettroende Kristen, hvis jeg lover dig din Søns Liv?
- (43) Konen: Herre Jesus, Herre Jesus, hjælp mig at svare Ret.
- (44) Bispen: Morlille, der har du tyve Livres. Guds Moder forbarme sig over dig!
- (45) Konen: Han er min eneste, streng, naadige Herre, han er min eneste.
- (46) Bispen: Naa. Saa maa han dø. Naar han skal forsørge dig, og er ene om det, lukker vi ham kun ud for at stjæle igen. Ja, saa maa han dø.
- (47) Konen: Herre, jeg har en Søn til.
- (48) Bispen: Hvormange har du, tal saa sandt.
- (49) Konen: Otte. Men denne her, han er mig saa kær, som var han min eneste. Vi var rige engang, Herr Biskop, havde en god Gaard. Men Herremanden ham stak det i Øjet, og saa en Dag kom han med sine Folk og tog vore Køer og Heste. Min Mand truede ham med Kongen, men han lo og sagde: Kongen er et Barn, hvad kommer

---

¹⁴Abbeden: Kommer oprindeligt af det syriske "abba" (fader) og betegner ofte forstanderen for et munkekloster. [ODS]

¹⁵Hugenot: Navnet betegner en kristen protestant i det 16. og 17. århundredes Frankrig. Hugenotterne blev voldsomt forfulgt af den katolske kirke bl.a. af Richelieu. [BOE]

han mig ved. Her er jeg Konge, — og slog til min Mand med en Tøjræl, saa han siden har været sær i sit Hoved. Saa var det saamænd kun et godt Aar efter, da kom der en Bande Katoliker, som de kaldte dem, gennem vort Sogn, de sved Kornet af paa Roden og skamslog to af mine Sønner, og havde jeg ikke haft Døtrene at stille dem tilfreds med, havde vi vel alle været Krøblinger nu. Næste Aar kom der en ny Hærskare — denne Gang kaldte de sig Huguenotter, og vi tyktes jo, det var vore egne — de brændte Gaarden af. Naadige Herre, I tror mig ikke, men det er sandt.

(50) Bispen: Jo, nu tror jeg dig.

(51) Konen: Ak, men I ved det ikke, rige Herre, hele landet er i Nød. Det er ikke som i den gode Kong Henriks Dage; jeg har set ham engang; jeg stod ved et Markled, og han red forbi og kastede et Fingerkys til mig — da saa man jo ikke ud som nu. Guds Herre, min Søn stjal kun, fordi vi alle var i Sult og Nød, og der var nok i Klostret. Hvorfor kan alle tage sig selv til Rette, og kun for dem, der sulter, er det en Synd — kun for dem, der lider er der Straf. Forbarm Dem strenge, naadige Herre Biskop over min stakkels Dreng og lad ham — (*udstøder et Skrig, flygter ud.*)

(52) Alphonse: (*Richelieus Broder, staar bag Bispen, udmejet paa det frygteligste.*) Jeg er Satanas¹⁶, se!

(53) Bispen: Nej, du er ikke Alphonse. Du er min Bror og en ganske almindelig Katøjsermunk¹⁷.

(54) Alphonse: Her har jeg Papiret — skriv under.

(55) Bispen: Og hvad staar der saa i det min Ven?

(56) Alphonse: Jeg Armand Jean de Plessis de Richelieu, Biskop til Lucon, som endnu er et godt Menneske, men i hvem Gud har tændt Ærgerrighedens Flamme, for at jeg skal kue og døde den, men som i Stedet ønsker at tilfredsstille den — afstaar Djævelen min udødelige Sjæl mod, at han skaffer mig Sæde blandt denne Verdens Onde og Mægtige. — Skriver du under, du Bisp af Lucon?

(57) Bispen: Nu er Maanen snart staaet op, Alphonse, saa bliver det nok bedre med dig. (*Marcel fører Pater Joseph ind.*)

(58) Bispen: Pater Joseph!! Velkommen? Velkommen, kære De! Men Skægget, hvor har De gjort af Skægget?

(59) Pateren: Man tager det af i Paris og det kommer igen i Provinsen.

(60) Alphonse: Jeg er Djævelen — og se, her har jeg Dokumentet — her er det alt skrevet op.

(61) Bispen: Alphonse, tag dit Krimskrams med dig og forføj dig til Ro.

(62) Alphonse: (*gaar.*)

¹⁶*Satanas*: Ordet er hebraisk og betyder modstander, fjende, Satan eller djævelen. Den særlige stavemåde her peger på ordets latinske eller græske form. [ODS]

¹⁷*Katøjsermunk*: Richelieus yngste storebroder, Alphonse, var karteuser-munk, en særlig katolsk munkeorden hvor tavshedspligt og eneboerliv er i centrum. Ordnen blev grundlagt i 1084 af Den hellige Bruno i Chartreuse, Frankrig. [BOE]

- (63) Bispen: Marcel! Vin herop! Helst en bedre end Husets bedste, du Gamle. Har De haft en god Rejse, Pater Joseph?
- (64) Pateren: Jo, Rejsen var god nok. For en Røg her er!
- (65) Bispen: I Lucon har Bispen Røg til Varme og Os til Lys. Men ligefuldt Velkommen Hjem, min kære Pater! Velkommen hjem! Hvordan var der saa i Paris? Alt ved det gamle?
- (66) Pateren: Der var saadan, at der ikke er en Djævel i Helvedes Gab, som jeg ikke har set sminket og opstadset i Gader og sno sig i Sale. Jeg kan fortælle Historier, som — —
- (67) Bispen: Skal vi saa kaste Maskerne overfor hinanden, vi to — ? Det gik altsaa ikke. De fik ikke talt med Ministeren. Enkedronningen modtog Dem ikke. Mine Breve — ?
- (68) Pateren: Har De Fløjten? Jeg vil slet ikke snakke med Dem, naar De ikke er rolig. Her har De en af de sidste ny fra Vinstuerne. Saa kan De bagefter faa en fra Notre Dame. (*spiller*) Den er gennemlidelig i Tonerne, det ved jeg da. Og den hellige Jomfru tilgive mig mine Øren, at de ikke kan slippe saadan en Tone, naar den er sluppet ind. Men hør saa denne fra Notre Dame — (*spiller en Salme*) Gud forlade mig mine Øjne, de er lavet af Is. De kan ikke taale at se ind i Himmelen uden at smelte.
- (69) Bispen: Pater Joseph, jeg er rolig nu.
- (70) Pateren: Paris var saa fuldt op af Italienerne, som en polsk Grevinde af Lopper. Jeg sagde til mig selv: Hør Francois, du er gaaet vild og er kommet til Rom. — Naa, jeg rendte rundt til Ærkebisper og Adels herrer og Dommere for at hjælpes til en Audiens, men alle var de saa rædde for Enkedronningen og den italienske Storministtermarchal som Høns for en Huggeblok.
- (71) Bispen: Og saa opgav De?
- (72) Pateren: Vrøvl! Jeg passede paa hende. En Dag, da hun var i et Hus i Rue des Boulongers, bestak jeg et Par Tjenere, — vi satte Ild paa en Trappegang, og jeg frelste hende ud gennem Flammerne. En Dronnings Liv er vel et Skæg værd. Nu er vi gode Venner, Marie og jeg.
- (73) Bispen: Brave, tapre, underlige Mand, hvad saa? Hvad saa?
- (74) Pateren: Næste Dag timelang Audiens; hun lovede mig Dit og hun tilbød mig Dat. Da jeg nævnede Deres Navn og talte om en Stilling ved Hoffet, svarede hun: Hils ham den nye dygtige Biskop, og tak ham fra mig for den store Dygtighed, hvormed han styrer sit Stift. —
- (75) Bispen: Mit Brev?
- (76) Pateren: Tog hun og lagde til Side og —
- (77) Bispen: — har næppe læst det endnu. Næste Dag var De saa hos Ministeren?

- (78) Pateren: Med Anbefalingsbrev fra Dronningen blev jeg lukket ind til Italieneren med en Snes af alle Slags Storheder. Dem stod jeg og saa fra Rumpen, mens de bukkede og bukkede sig frem for ham en for en. Og Manden sagde: Det er mig en Lykke og Ære at hilse paa Deres Excellence — og Rumpen, som jeg saa, tænkte: Gid man ogsaa turde sende ham en Hilsen. — Han sad paa en Slags Trone med Tigerskind under og Stenløver foran, gul i Ansigtet, med et Par smaa stikkende Øjne, der løb rundt og rundt, uden at se paa nogen, hørte ikke et Ord af, hvad der blev sagt, og klemte to korte, visne Hænder mod Maven — bagefter gik det op for mig, at han nok havde Brok. Inden jeg ved af det, staar jeg selv foran ham: Det er mig en Glæde, Lykke, Fryd — det krillede bagi, hvor jeg vidste de andre saa. Puh, jeg skyndte mig ned til Floden og sprang ud, skønt der drev Isklumper i den — og jeg er ikke ren endnu.
- (79) Bispen: Hvad sagde han om mig?
- (80) Pateren: Han hørte jo ikke efter. Brevet, jeg rakte frem mod ham, tog han ikke. Jeg bukkede for at gaa, da raabte han pludselig, saa jeg gøs: Hvem har brændt ham Skægget af? — Jeg greb mig til de levnedede Totter, smilte saa barsk og sagde: Det var rødt, Excellence, det er sket ved Selvantænding. — Han lo, som om jeg havde sagt, en Uanstændighed, klemte Næverne mod Vommen og spurgte saa høfligt: Hvem var det, De havde Hilsen fra? — Richelieu, Bisp i Lucon, — Kender ham ikke. — Jeg rakte ham Brevet. — Ah, Richelieu! Ham! Stilling ved Hoffet, hahahaha, jo, det skal han faa, no jag ige ha Snimordere nog herinne til a mørde ma, ska jag sænne But efter ham¹⁸.
- (81) Bispen: Hm! — — Var De hos Kongen?
- (82) Pateren: Nej, Jeg gjorde hverken Dem eller mig latterlig ved at forstyrre den unge Mand i at bage Marcipan.
- (83) Bispen: Og det er alt?
- (84) Pateren: Jeg har hjertelig Hilsen fra Ærkebisp i — —
- (85) Bispen: Ja, ja, ja, Hilsen fra Ærkebisp der og Priorinden hist og Abbeden her.
- (86) Pateren: Vi maa vente, Richelieu.
- (87) Bispen: Vente! Som om jeg ikke havde ventet! — siddet i denne Afkrog i fem Aar, som en Falk klemt inde i en Rottefælde — mens paagaende Vindmagere, hvis Talent var det ene, at kunne slikke Spyt, er naaet frem til Hove¹⁹ — til Stedet for Udfoldelsen af Evner, som **de** mangler, og **jeg** har — at²⁰ de blevet løftet op der, og har krøbet sig til Penge, Herlighed og Magt og Myndighed til at bestemme og raade — —
- (88) Marcel: (*kommer ind*)

¹⁸no jag ige... But efter ham: Munk antyder her, at marchallen er italiener og taler dårligt fransk. Oversat til almindeligt sprog betyder formuleringen: "Når jeg ikke har snigmordere nok til at myrde mig, så skal jeg sende bud efter ham".

¹⁹Hove: Dativform af "Hof". Kan både betegne en konges bolig, husholdning, husstand og omgivelser, men også kongen og hans rådgivere og ministre – landets regering.

²⁰at: Der mangler sandsynligvis et "er", der skulle stå: " — at de er blevet ...".

- (89) Bispen: — — hvad vil du, Marcel?
- (90) Marcel: Abbeden er kommen.
- (91) Bispen: Hvilken Abbed? Naa, ham, den bestjaalne! Lad ham komme ind. — — —
At det er disse Utrolige, Uværdige, der bestemmer hvordan Frankrigs Organer skal virke indadtil, og hvordan dets Ansigt skal synes udadtil, medens jeg — —
- (92) Abbeden: (*er kommet ind*)
- (93) Bispen: God Aften Hr. Abbed, jeg har nu fældet Dom over Tyven der stjal Deres Kapuner. Han skal hænges i Aften. Er De tilfreds?
- (94) Abbeden: Ja tilfreds. Og heller ikke mere end tilfreds.
- (95) Bispen: De mener?
- (96) Abbeden: Man plejer at banke Vægtæpper, inden man hænger dem op.
- (97) Bispen: De har Ret. Marcel 10 Slag af Svøben til Tyven. Tilfreds?
- (98) Abbeden: Fuldtud tilfreds. Tillad mig Hr. Biskop, at benytte lejligheden til at udtrykke min Beundring for Deres saa myndige Styre i vort Stift.
- (99) Bispen: Tak! — Og hvad siger Rumpen, Pater Joseph?
- (100) Pateren: (*slaar en skrald Latter op*)
- (101) Bispen: Sig mig Hr. Abbed, hvor mange Kapuner var der i Klosteret foruden de to, han stjal?
- (102) Abbeden: Det ved jeg virkelig ikke.
- (103) Bispen: Ikke?
- (104) Abbeden: Mine Studier i Læsekammeret hindrer mig i at drive Studier i Spisekammeret.
- (105) Bispen: Prøværdigt, Desværre er jeg en saadan Tidsløser, at jeg driver begge Slags. Der var 10 Kapuner. $10 \div 2 = 8$. Disse 8 er hvor?
- (106) Abbeden: Sandsynligvis faret til Himmels.
- (107) Bispen: Tværtimod, der kommer de næppe, for de er i Maven paa Dem. Jeg har til Klostrene udstedt udtrykkelig Forbud mod Overdaadighed i Levevis.
- (108) Abbeden: Jeg har ikke læst det. Og forøvrigt er Kapuner ikke Overdaadighed efter min Fortolkning.
- (109) Bispen: Men efter min. Som gælder. Denne Forordning maa jo hos Dem være havnet et Steds, hvor Deres ivrige Studier har hindret Dem i at se den. Jeg vil henstille til Dem, at De afbryder disse, til De finder den og faar den anbragt i Læsekammeret, hvor ogsaa De har en Mulighed for at gøre dens Bekendtskab, Hr. Abbed.
- (110) Abbeden: Ja. — — Ellers kendte vi jo her i Lucon i Fortiden Adskel²¹ paa en Køkkenskriver og en Biskop.

---

²¹Adskel: Ældre nydansk ord, brugt mest i jysk dialekt, synonymt med "forskell". [ODS]

- (111) Bispen: Og De personlig vil i nær Fremtid komme til at kende denne Forskel endnu nøjere. (*knipser og smækker med Læberne. Abbeden ud.*) En nobel Mand Pater Joseph. Hos ham er Munden og Rumpen enige.
- (112) Marcel: (*ind*) Skal vi ikke hænge det sølle Kræ Hr. Armand. Han trænger fordjævlet til det.
- (113) Bispen: Saa gør det da. Nej vent, — Aah — han er jo ogsaa et Menneske. Vent med det. Gaa saa, gaa!
- (114) Marcel: Deres Fader havde ikke saa mange Forkrænkeligheder (*ud*)
- (115) Bispen: Mit Hoved, mit Hoved. Det kan ikke mere i Aften. Tak for Deres Arbejde for mig derinde. God Nat Pater Joseph.
- (116) Pateren: Tro mig Richelieu, vente er Vejen til alt. Hvad Styrke ikke kan hugge sig frem til og Kløgt ikke sno sig til, det kan naas ved Taalmod og trækken i Langdrag.
- (117) Bispen: Præk den Lære for dem, der har Raad og Trællesind til at høre den. Det er en Filosofi for Tiggere og Hunde, fede Hingste og dorske Svin. Tiggeren udenfor Herskabets Port lad ham vente paa Almissen, lad Hunden vente paa sit Kødben til det er gnavet af. Naar Grisen har ventet sin Tid, kan den smides paa Slagtebænken, og Hingsten, der bovner²² af Sundhed, ja, den har Raad til at vente. Alle dem uden Evner og Ild i Sjælen, det tykke Blods og de drøje Musklers Børn, lad dem vente — men jeg — ser De da ikke, at jeg, jeg, som De kalder Bisp Istap, gaar her og brænder op — Evner til en Livsens Stordaad ulmer, klemmt ind i et Legeme, som Døden lurker og huserer i²³ — disse Evner skal ikke ulme rigere Aar for Aar, men ose og slukkes — nej — de skal have Lov til at flamme før deres Hus bryder sammen — jeg kan ikke vente. Aah Gud (*slynger Vinen i Gulvet*) væk med denne Fristelse.
- (118) Pateren: Man kan ikke rejse fra Lucon i Dag og blive Pave i Rom i Morgen. Og hvad vil De ved Hoffet? Er det det Liv, der leves derinde, der forbitrer Dem? Er det nye Ideer og Principper, De vil tjene og føre frem? eller er det Dem selv. — Ærgerrighed, Richelieu, Ærgerrighed. Magten for Magtens Skyld. Ikke tjene, men herske. Derfor er jeg saa angst for alt dette, angst for, at Vejen, De vil, er Deres og ikke Guds.
- (119) Bispen: Hvad jeg vil ved Hove? Jeg vil mine Evners Udfoldelse, det er nok. Hvorfor ønsker Ørnen i Buret sin Frihed? For Ideer eller Principper? Nej den føler at dens Vingefangs Svingkraft vil løfte den derhen, hvor dens Drifts Kompasnaal peger hen.
- (120) Alphonse: (*ind*) (*fantastisk fyrsteligt klædt*) Jeg er Gud Fader, se, jeg er Gud Fader.
- (121) Bispen: Nej, Du er ikke, Alphonse. Det er et alt for voldsomt Avancement fra før.

²²bovner: Gammeldansk ord for at bule ud, svulme. [ODS]

²³et Legeme, som Døden og huserer i: Richelieu var en tynd og bleg mand med et skrøbeligt helbred - ikke ulig Kaj Munk selv i øvrigt. [BOE]

- (122) Alphonse: Men Du er Djævelen, nægt det ikke, thi Verdensbrynden²⁴ flammer i dig. Saa hør din Straf, hvormed jeg straffer dig: Du skal faa din Vilje. Rigets Behersker skal Du vorde, Fyrster skal krybe for dine Fødder, Magt og Hyldest, Pragt omkring dig, Eftermæle i Tusinde Aar. Men dit Blods Brand skal slaa ud i dit Legems Bylder, ensom skal Du sidde midt i Folket, Luften om dig skal være Stilhed og Had.
- (123) Bispen: Drik Vinen her Alphonse.
- (124) Pateren: Hør paa ham.
- (125) Alphonse: Thi fordi Du svigter den Kirke, jeg kaldte dig til at tjene, og griber efter Skygger og Tant²⁵ —
- (126) Pateren: Richelieu, Gud taler gennem den Gales Mund.
- (127) Bispen: Ja, og hvad taler han gennem den Gales Mund? Galskab selvfølgelig. Men gennem min Tanke, der er sund og klar, taler han sunde og klare Ord: Byg din Vilje op paa Tro paa dit Kald, trods saa alt og Sejr.
- (128) Alphonse: Thi jeg er Gud Fader, Alviis og Almægtig — — Armand, er det Vin? maa jeg drikke? aah, maa jeg?
- (129) Bispen: Ja, og se saa Maanen, den er staaet op — saa er det ovre Alphonse.
- (130) Alphonse: Omforladelse — dette Narretøj — har jeg nu igen — — Pater Joseph, er De her?
- (131) Pateren: Broder Alphonse, bryd Den ikke om mig. Guds Prøvelser maa man aldrig skamme sig over.
- (132) Alphonse: Tak Pater Joseph. Hvor er jeg glad ved at se Dem igen. Og Armand har nok hundrede Ting at drøfte med Dem. Jeg er saa træt, god Nat. (*ud*)
- (133) Bispen: Paa gensyn i Morgen, Pater Joseph! (*Pateren ud.*) Haabløst! Men jeg vil! Jeg vil!. — Haabløst! Selv rejse derind? Hm! Hvad kan man uden Penge i Paris?
- (134) Pateren: Jeg kan ikke gaa fra Dem saadan. Jeg er jo dog Deres Ven, De har engang sagt: Deres eneste Ven. Nu vil jeg tro, som De.
- (135) Bispen: **Vil**, ja, men De gør det ikke. De har mistet Troen paa mig, og det gør ondt.
- (136) Pateren: Jeg har ikke mistet Troen paa Dem, men jeg har mistet Troen paa Politik. Saa meget har jeg dog haft med den at gøre. — Se, jeg talte med Ærkebispens af Tours²⁶, som har læst Deres ”Regel for Kristne”. Han er Dem højst velvilligt stemt. Hvorfor vil De ikke tjene Kirken i Stedet for at smudse Dem til paa denne usalige Politik? De ved, eller burde vide, at er De intet i Paris, er De allerede et Navn i Rom.
- (137) Bispen: Ingen Vej tilbage længer. Kun fremad eller ned.
- (138) Pateren: Min kære Ven, saa vil jeg tro, som De, og saa vil vi ikke forsage²⁷. For

²⁴*Verdensbrynden*: I denne sammenhæng skal ordet forstås som ”verdens syndige begær”. [ODS]

²⁵*Tant*: Betegner en unyttig, værdiløs genstand eller ting, der kun tjener til underholdning eller pynt. [ODS]

²⁶*Ærkebispens af Tours*: Set i forhold til Richelieus levnedsskildring er det sandsynligvis François de la Guesle, som var ærkebiskop i Tours i perioden 1597-1614 [HCC & DSD]

²⁷*forsage*: I denne sammenhæng betyder ordet ”at svigte”. [ODS]

er det Guds Plan, at De skal blive Frankrigs Minister for Aarhundreder, saa ved vi dog: hans Plan slaar **intet** i Skaar. Følg mig engang —jo — støt Dem til mig. Herhen! Se Ham, vor Mester og Broder, vor Gud af vort skrøbelige Kød. Nu er han Førsteminister ved Storkongens højre Haand. Men her var det at vente og vente — vente i Troens Trods-alt. (*De bøjer sig i dyb Andagt for Krucifixet.*) (*Da hamrer det voldsomt paa Porten.*)

(139) Bispen: Hvad nu? (*Han kigger ud gennem Vinduet.*)

(140) Pateren: Kan De se noget?

(141) Bispen: Maanen lyser bag Snefoget. Jeg skimter Skikkelser til Hest, men ikke hvor mange.

(142) Pateren: Lad mig se.

(143) En Stemme: Saa luk da op for Djævelen. I har Jo Lys. Luk op for Dronningens Mænd!!

(144) Bispen: Dronningens Mænd?

(145) Pateren: Mon det betyder noget ondt eller godt?

(146) Marcel: (*ind*) Hvad skal vi gøre, Herr Armand, de slaar Porten ind. Men de er kun to. Vi kan magte dem.

(147) Bispen: Før dem herop! Almægtige Gud, hvad betyder det? — Hjælp mig disse Papirer af Vejen, Pater Joseph.

(148) Pateren: De red ind gennem Porten, som var det en Hær. Er det Herren selv, der gør et Mirakel og opfylder Deres hedeste Ønske i Nat?

(149) Bispen: Tro ikke saa godt om Skæbnen. (*en vaabenklædt tilsneet Mand kommer ind med sin Page.*)

28

(150) Den Fremmede: Herr Biskop Richelieu, jeg beder Dem indestændigt om Forladelse. Jeg er redet vild i Snefoget, og troede, at det var en Kro, jeg holdt an ved. Det var Lyset, der narrede mig. Jeg kommer blot ind for at gøre den alvorligste Afbigt²⁹ for min Fejltagelse og bede Dem om at faa vist Vej til Byens Kro.

(151) Bispen: Bispegaarden i Lucon vil meget gerne være Kro for Dem i Nat, Herr — Herr??

(152) Den Fremmede: Jeg er ude i hemmeligt Ærinde for Enkedronningen. De tillader, jeg forholder³⁰ Dem mit Navn,

(153) Bispen: Min Ven Kapuzinerpateren Joseph er saa tavs som jeg. Og jeg er saa tavs som Døden. Jeg tjener ydmygst min høje Herskerinde, men jeg huser ikke Folk, hvis Navne jeg ikke kender. De tilgiver mig.

²⁸Page: Fransk ord for en ung adelig person, som gør tjeneste hos en fornem eller fyrstelig person, og som samtidig afslutter sin uddannelse. [ODS]

²⁹Afbigt: Betegner en undskyldning eller bøn om tilgivelse for en forseelse. [ODS]

³⁰forholder: Betegner i denne sammenhæng det at lægge skjul på noget, at dølge eller fortie. [ODS]

- (154) Pateren: Men det er jo General Birabeau!
- (155) Generalen: De kender mig?
- (156) Pateren: Ganske tilfældigt og pudsigt nok. Jeg er just kommet hjem fra Paris.
- (157) Generalen: Saa?
- (158) Pateren: Og jeg saa Dem derinde den Dag, De blev udnævnt. Ja, Herr Biskop, Herr Birabeau blev udnævnt til General af Enkedronningen selv.
- (159) Bispen: Tillykke Herr General. Og hjertelig velkommen til Lucon. De aner ikke, hvor jeg er lykkelig. En af hendes Naade højtbetroet Mand! Ingen saa jeg hellere her. Hele mit Hus staar til Deres Raadighed. Mere lys Marcel!
- (160) Marcel: Vi maa ikke købe Lys før Veronicas Dag. — efter Budgettet.
- (161) Bispen: Du gaar snart i Barndom, Marcel. Mer Lys og flere Bægre frem,
- (162) Generalen: Aah, jeg beder Dem — Sneen har pint mine Øjne i Dag, de taaler daarligt mere Lys. Og saa gled den bovlamme Krikke med mig i Middags.
- (163) Pateren: Er De saaret?
- (164) Generalen: En Spøg i Hoften, en Sommerspøg. Ja, vi skulde redet til Pont de Luc, men blev helt hønseforfjamskede i dette skandinaviske Vej. Au — hvis det er Deres Alvor, Herr Biskop, at vi ikke maa forstyrre en Kromadam i Nat, saa vilde De maaske ikke synes at det var et utilgiveligt Bondelømmelræb³¹, om jeg tillod min Mund at bede om en Seng nu straks?
- (165) Bispen: Marcel — sørg for alt! Endnu engang velkommen til Lucon, Herr General. Paa en søvnsund Nat under mit Tag!
- (166) Generalen: Min meget — æh — indstændige Tak for Deres, æh, Finhed mod en farende Svend.
- (167) Bispen: Naa, De skulde til Pont de Luc?
- (168) Generalen: Det skulde jeg, ja! Men det kommer jeg altsaa nu først i Morgen. Der Dreng — smag paa Vinen.
- (169) Pagen: Tak!
- (170) Bispen: Hvordan staar det til ved Hoffet? Hvad synes man om Marchallen?
- (171) Generalen: Godt. Æh! — Han er afholdt i alle Kredse. Og er jo ogsaa en Kraft af Rang.
- (172) Bispen: Og stadig den kloge Enkedronnings Ven?
- (173) Generalen: Stadig den geniale Enkedronnings fortrolige — æh — Haand.
- (174) Bispen: Og Kongen?
- (175) Generalen: Kongen? Ja, han er et meget vindende Barn — æh — jeg mener — en meget vindende Mand — ung Mand.
- (176) Bispen: Hvordan staar det ellers til i Paris?

---

³¹*Bondelømmelræb*: Ordet ”ræb” kan både forstås bogstaveligt eller overført i nedsættende forstand om en ytring. [ODS]

- (177) Generalen: Saadan, nærmest saadan, som Deres nys hjemkomne Ven der vel har berettet Dem det.
- (178) Bispen: Aah, jeg trætter Dem. Tillad mig selv at ledsage Dem til Deres Værelser. (*De tre ud.*)
- (179) Pateren: (*Sætter sig og skriver, mumlende Ordene hen for sig.*) Kæmpe — skægløs — tykke Øjenbryn — bred Næse — fyldig Mund — grove Hænder. Kommandørøst — hinker efter Fald eller Saar — vil ikke kendes — Pont de Luc — Spørgsmaalstegn.
- (180) Bispen: Naa, Gamle?
- (181) Pateren: Ja, Gamle. Ved De, hvad de kaldte Førsteministeren i Paris — vores udmærkede Marchal.
- (182) Bispen: Naa?
- (183) Pateren: De kaldte ham: Marie af Medicis Tanketorsk.
- (184) Bispen: Ikke ilde!
- (185) Pateren: Men ser De, jeg — jeg er ikke engang en Tanketorsk, men en ganske almindelig Torsk. At jeg ikke kunde holde mit Vejrs med, De er General Birabeau! Jeg lod mig gerne tappe for al min Levertran for nu at vide, hvad Løgn han vilde have rammet os ud.
- (186) Bispen: Hvad har De skrevet der? Udmærket. De kender snart mine Vaner. Fald eller Saar — nej, Fald, min kære; det var rigtigt nok, der var Jord og Pløre paa Kappen. Nu skriver vi Pagen op ved Siden af.
- (187) Pateren: Ham lagde jeg ikke Mærke til. Var der noget mærkværdigt ved ham?
- (188) Bispen: Aah ja, først det, at han var en Kvinde.
- (189) Pateren: En Kvinde? — Saa er jeg ikke engang en Torsk — saa er jeg en Hulepadde.
- (190) Bispen: (*Skriver*) Purung — blond — spædlæmmet — storøjet — Udtryk: Angst og Nyfigenhed — Hænder tyder paa Adel. Lad os nu se — lad os nu se — Nu skal vi til at regne det lille Stykke ud — finde det ubekendte af, hvad der er givet.
- (191) Pateren: Og hvad er det ubekendte?
- (192) Bispen: Hvordan vi skal behandle disse to Mennesker for at tjene Dronningen bedst. — Hun er ude paa sit første Eventyr — skal ukendt føres af ham til — til Pont de Luc eller et andet Sted. Er det efter Dronningens Plan? Hvorfor skulde Dronningen have Behov at gaa saa fornummet til Værks! Skal hun føres til et Kloster? Eller ud af Landet? eller hemmelig vies? til ham? eller til en anden? Joseph, jeg har studeret de Hundrede Bøger om Elskov, men forstaar endnu lidet den Ting, sig mig: var hun uberørt eller ej?
- (193) Pateren: Jeg troede, hun var en Mand. Det havde ikke lettet mig Sagen, hvis jeg skulde anstille Betragtninger.

- (194) Bispen: Havde jeg endda set dem veksle Blikke! Hm! Hun saa engang paa hans Nakke, da hun stod der bag ham — saa paa hans Tyrenakke med et pludseligt Drag af Væmmelse — det vilde hun **ikke** have gjort, hvis han havde været hende ligegyldig. Ja, nu har jeg det, saadan er det: Enkedronningen har villet gifte sin yndling General Birabeau med en eller anden, han har været forelsket i Pigen her og bortfører hende for at vies til hende i Pont de Luc, men Gud forvilder dem og bringer dem til mig, før det er for sent. Hoho — man har dog af og til Udbytte af den Matematik, man lærte paa Herr de Pluvinels Akademi³².
- (195) Pateren: Jeg tror nu meget snarere — —
- (196) Bispen: Sscchh!
- (197) Pagen: (*hurtigt ind*) Generalen, min Herre Generalen er besvimet af sit Saar.
- (198) Bispen: De er jo kyndig i Saarpleje, Pater Joseph. Marcel, Forbindssager op til vor Gæst. (*Marcel og Pateren ud.*) Men De, lille Page, vent her et Øjeblik. Værsaagod, Mlle, tag Plads.
- (199) Pagen: Aah!!
- (200) Bispen: Stands! Bliv her — jeg beder Dem. Tag Plads. Saa, saa lille skræmte Raalam, jeg er ingen Jæger, jeg er Biskop og Skriftefader, betro Dem kun til mig. Hvad hedder De?
- (201) Pagen: Herr Biskop, hvad vil De mig? Lad mig gaa.
- (202) Bispen: Har De været ved Hoffet?
- (203) Pagen: Ja!
- (204) Bispen: Længe? — Et Aar? —
- (205) Pagen: Nej, jeg kom der i Efteraaret.
- (206) Bispen: Lad mig se — her har jeg Fortegnelsen over de nye Hofdamer, Her de rigeste — her de smukkeste — her maa De være. Jeanne de la — Elisabeth de — Marie de — Hm — saa er De Marie de Rohan³³?
- (207) Mlle: (*bøjer stiltiende Hovedet*)
- 34
- (208) Bispen: Og saa har De og Generalen — hvorfor maatte De ikke gifte Dem med ham?
- (209) Mlle: Fordi Hendes Naade — Enkedronningen — nej — nej — jeg vil ingenting sige. Maa jeg ikke gaa, Herr Biskop? Maa jeg ikke nok faa Lov at gaa?

³²Herr de Pluvinels Akademi: "Académie d'Equitation", skole for bl.a. hestekundskab, dans og påklædning. Skolen blev grundlagt af ride- og hesteinstruktøren Antoine de Pluvinel (1552-1620), som bl.a. underviste Richelieu og Ludvig 13. Mht. dannelse og fine manerer var hans skole toneangivende på det tidspunkt. [ENE]

³³Marie de Rohan: Marie de Rohan-Montbazon (1600-1679) var en utrættelig, og flere gange eksileret, deltager i konspirationer mod Frankrigs regering under Ludvig 13., heriblandt mod Richelieu i 1626, hvorfor hun blev sendt i eksil første gang. Marie de Rohan var i perioden 1617-1621 gift med Charles d'Albert, Hertugen af Luynes (1578-1621), der dominerede landets regering i de år. [BOE]

³⁴bøjer stiltiende Hovedet: 'Mlle' er den franske forkortelse for 'frøken'. Etymologisk betyder det 'min (unge) frue', på fransk 'ma demoiselle'.

- (210) Bispen: Mlle de Rohan, De er i min Magt, jeg kan skandalisere Dem for Livstid, hvis jeg vil. Skafottet eller Klostret er saa det Valg, der er Dem levnet. Jeg kan arrestere baade Dem og ham og sende Dem begge under Bevogtning til Paris i Morgen. Vil De være min Fjende eller Ven? Tro mig nu, naar jeg siger Dem, at jeg bare vil hjælpe Dem. De er jo ulykkelig, træt og ked af alt det, De her er kommet ind i. De vil jo gerne, at jeg med sikker Vagt i Morgen sender Dem Hjem til Deres Slægt.
- (211) Mlle: Vil De, Herr Biskop! Aah, vil De! Der er ingenting i Verden De kan gøre mig gladere for.
- (212) Bispen: Hvisk saa til mig — jeg er jo dog Skriftefader — hvordan alt dette er kommet?
- (213) Mlle: Det var Luynes — Luynes, der begyndte — han blev forelsket i mig.
- (214) Bispen: Luynes? — Kongens Legefælle?
- (215) Mlle: Ja, han er jo ikke noget Barn, som Kongen — men Kongen, der ellers altid løber og leger, naar hans Mor siger det til ham, vilde ikke lystre — han blev vild og stampede i Gulvet og forlangte mig som et andet Stykke Legetøj til sin Ven. Til sidst gik Dronningen virkelig ind paa det for at faa Ro — og vilde tvinge mig til at gifte mig med ham — —
- (216) Bispen: — tvinge —
- (217) Mlle: — ja, for jeg elsker ham ikke — jeg hader ham — —
- (218) Bispen: Og derfor?
- (219) Mlle: — tog jeg hastigt ud paa Julebesøg hos min Slægt i Viergy; Herr Birabeau havde længet³⁵ elsket mig — og vi havde saa aftalt at — —
- (220) Bispen: — aftalt hvad? — —
- (221) Mlle: — at han skulde komme til Viergy — og han kom i Gaar Nat — og rigtigt spændende bortførte mig med Rebstige og alt. Vi skulde ride til Pont de Luc, hvor han kender Præsten, for at blive viet — — men Vejret — —
- (222) Bispen: Hvor tilbragte De saa Natten?
- (223) Mlle: Natten? — Naa, ja, — men — det var i Morges han kom!
- (224) Bispen: Nej!!
- (225) Mlle: Jamen — — sagde jeg fejl?
- (226) Bispen: Hvor?
- (227) Mlle: Hvor — ? — Ja, jeg ved ikke — vi for jo vild — det var i en gammel Kro — i en lille By — saadan en yndig lille By —
- (228) Bispen: Nej!!
- (229) Mlle: Jo — jo — saadan en gammel Kro — men den var forladt — der var slet ingen Folk i den, vi saa — — i hvert fald ingen — .

---

³⁵længet: 'længet' skulle være 'længe'.

- (230) Bispen: Altsaa — en Lade?!
- (231) Mlle: (*ser op og forsøger at smile- men bryder pludselig sammen i Graad*)
- (232) Bispen: Ja — nu ønsker De det ugjort — altsammen.
- (233) Mlle: Ja — det meste af det — eller da noget — eller, ja, det der i hvert Fald — uf —
- (234) Bispen: Lille Marie de Rohan, Generalens Saar skal jeg pleje, og Dem skal jeg give sikkert Følge tilbage til Viergy i Morgen.
- (235) Mlle: Hvor skal jeg saa tilbringe Natten?
- (236) Bispen: Her i Byen hos en udmærket Frue, jeg kender.
- (237) Mlle: Herr Biskop, De er ikke — slet ikke som Herrerne ved Hoffet, De er helt forskellig fra Dem. Men — hvad vil Birabeau sige til alt dette her.
- (238) Bispen: Ham spørger vi ikke.
- (239) Mlle: De vil da ikke sende ham tilbage til Paris?
- (240) Bispen: Tror De, det vilde glæde Enkedronningen?
- (241) Mlle: Nej — det maa De ikke.
- (242) Bispen: I Morgen ses vi to atter og kan tales ved. Og saa glæder jeg mig til at se Dem i Deres Køns Dragt.
- (243) Mlle: Da tror jeg knapt nok, at noget klæder mig bedre end denne. Aah, Tak, Herr Biskop, saa fuld af fin og venlig Omhu, De er!
- (244) Bispen: Saa — saa, —
- (245) Mlle: Og ikke engang det allermindste lille bitte Kys, har De bedt mig om til Tak —
- (246) Bispen: Jeg er Biskop, det ved De dog.
- (247) Mlle: De skal have det alligevel. Tak Herr Richelieu, nej begge Deres Hænder, Tak. Og saa lover De mig, at De ikke sender Herr Birabeau til Paris. Ikke? For saa faar De eet til. Nænæ, ikke uden De lover — Lover De det?
- (248) Bispen: Min Pligt mod Dronningen —
- (249) Mlle: Lover De det? For eet til? Og De gør mig saa glad?
- (250) Bispen: Jeg — jeg — lo — lover —
- (251) Pateren: (*ind*) Jamen — naa! — Ja, Generalen har altsaa megen Feber og spørger uafbrudt efter sin Page.
- (252) Bispen: Hans Page er her og vil gerne straks ledsages af Dem til Mme de Lancilles Hus. Paa Gensyn, kære Pater, om faa timer! Godnat Mlle; her har De min Rosenkrands. Tak nu Guds Moder for Deres frelse. Paa Gensyn i Morgen. (*De to ud*)
- (253) Bispen: Marcel, gamle Marcel.
- (254) Marcel: Ja, var det klogt?

(255) Bispen: Hvilket?

(256) Marcel: Den Page, Herr Armand!

(257) Bispen: Hvad den?

(258) Marcel: Den hører ikke til dem, Deres Far havde ladet gaa med en Kapuziner, en Aften han havde Hovedpine.

(259) Bispen: Gode Øjne og gode Øren hos saa gammel en Gut.

(260) Marcel: Ja — og gode Sprækker i Dørene.

(261) Bispen: Hør nu her Marcel: Sæt tre Mand paa Vagt over Fyren derinde, tre Mand med Vaaben; for han skal blive her. Gør han Spræl, saa extra Forbinding paa.

(262) Marcel: Javel — af den Slags, der kan holde.

(263) Bispen: Og husk, jeg vil ikke forstyrres i Nat af Nogen — eller nogetsomhelst; jeg skal sætte Brev op til Fru Marie af Medici — Ho ho — vi sætter Ring i Næsen paa Tyren derinde — ham bøhmøh —og trækker ham tilbage til Enkedronningen, som han er rendt fra. Du og jeg har ventet længe nok paa at komme til Hoffet. Nu kommer vi der — og bliver der. Godnat! — Hov — Tyven kan I lade rende!!

(Tæppe.)